

מסורת הש"ס

(א) [לקמן ע"ז]. תמורה ה.
(ב) רש"י מ"ז.
(ג) גיטין 5. תמורה ה.
(ד) [לעיל י: פסוקים מה:].
(ה) [לקמן ע"ז. חולין קמ"ה].
(ו) [דברים כב: ו] [דברים כה:].
(ז) לא נמצא כן במסורת וי"ל ואל המקדש לא תבא וכן הביאו הרמב"ם בפי' המלות מלות לא תעשה מלות ע"כ ללא יתירה [ועי' מוס' חולין פ"ה. סוף ד"ה פ: הנה למסור].
(ט) [ועי' מוס' חולין פ: ד"ה הנה].

תורה אור השלם

1. צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לקנש: במדבר ה ב
2. מוקד עד נקבה תשלחו אל מלך למחנה השלום ואל יטמאו את מדינתם אשר אני שכן בתוכם: במדבר ג
3. וקנשו אתו מזה בסקף ותנהו לאבי העזרה כי הוציא שם רע על בחולת ישראל וזו תהיה לאשה לא יוכל לשלוחה כל ימיה: דברים כב ט

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אם וכו' דאית עשה. עיני ימנות דף ה ע"ה וד"ה ואמתי: פליטין:

הגהות הב"ח

(א) גמרא במד' גמ' גמ' מניה (א' בקי' וכו') אלא אמר רבא תלמי' וי"ב ס"א אי בקי' איכא למיפך מה למזיל שם רע שכן לא עשה מעשה אי במה מליץ איכא למיפך בדפריקין אלא אמר רבא: (ב) תוס' ד"ה אם וכו' דעשה שאינו שזה בכל הוא דהא: (א) ד"ה הניחא וכו' קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר:

מוסף רש"י

כל ימיו בעמוד והחזר. דהאי כל ימיו קרא יתירא הוא וצ"ל למדך לא יוכל לשלחה ואם שאל לא יכלה שאלה כל ימיו, שצ"ד כפי' אותו להחזיר ואינו לוקה על שילוח שמתקן הכתוב לעשה של עמוד והחזר [גיטין 3]. ללא דחסימה. שהוא כתוב אצל פרשת מלקות [ועי' יב:].

אמרו לו. אחרים ששמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיו אמרת דבר זה: אמר להם לא. חזר צו: כשיצא וסניא. מצינו כתוב לא תעשה שקדמו עשה ותנינן עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה: פנינא הכא אל המקדש טמא. קא חשיב ליה צאלו הן הלוקין: משום

אמרו לו אמרת אמר להו לא אמר רבה האלהים אמרה וכתובא ותנינא כתיבא וישלחו מן המחנה [וגו']² ולא יטמאו את מחניהם תנינא הבא למקדש טמא אלא מאי טעמא קא הדר ביה משום דקשיא ליה אונם דתניא⁶ אונם שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אמאי לא תעשה שקדמו עשה הוא ולילקי אמר עולא לא יאמר לו תהיה לאשה באונם וליגמר ממוציא שם רע ומה ממוציא שם רע שלא עשה מעשה אמר רחמנא וז"ל תהיה לאשה אונם לא כל שכן⁷ (למה נאמר) אם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו שאם גירש יחזיר ואכתי אונם ממוציא שם רע לא גמר דאיכא למיפך מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע וליגמר מאונם ומה אונם שאינו לוקה ומשלם אמר רחמנא ולו תהיה לאשה מוציא שם רע לא כל שכן ולמה ענין לאונם אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאחריו ומוציא שם רע מאונם נמי לא גמר דאיכא למיפך מה לאונם שכן עשה מעשה אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע שהרי אשתו היא למה נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאונם ואם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו ואימא ואם אינו ענין לפניו דמוציא שם רע תנהו ענין לאחריו ידידיה דלא לקי אין הכי נמי ואתי אונם וגמר מיניה במאי גמר מיניה⁸ אי בקל וחומר אי במה מצינו איכא למיפך⁹ (בדפריקין) מה למוציא שם רע שכן לא עשה מעשה אלא אמר רבא¹⁰ כל ימיו בעמוד והחזר וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזר א"ל רב פפא לרבא והא לא דמי לאויה¹¹ ללא דחסימה א"ל משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מוגרע גרע אי הכי לאו שניתק לעשה נמי לימא משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מוגרע גרע א"ל ההוא לנתוקי לאו הוא דאתא הניחא למאן דאמר¹² ביטולו ולא ביטולו אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר מדי

אמרו לו. אחרים ששמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיו אמרת דבר זה: אמר להם לא. חזר צו: כשיצא וסניא. מצינו כתוב לא תעשה שקדמו עשה ותנינן עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה: פנינא הכא אל המקדש טמא. קא חשיב ליה צאלו הן הלוקין: משום אמרו לו אמרת אמר להו לא אמר רבה האלהים אמרה וכתובא ותנינא כתיבא וישלחו מן המחנה [וגו']² ולא יטמאו את מחניהם תנינא הבא למקדש טמא אלא מאי טעמא קא הדר ביה משום דקשיא ליה אונם דתניא⁶ אונם שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אמאי לא תעשה שקדמו עשה הוא ולילקי אמר עולא לא יאמר לו תהיה לאשה באונם וליגמר ממוציא שם רע ומה ממוציא שם רע שלא עשה מעשה אמר רחמנא וז"ל תהיה לאשה אונם לא כל שכן⁷ (למה נאמר) אם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו שאם גירש יחזיר ואכתי אונם ממוציא שם רע לא גמר דאיכא למיפך מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע וליגמר מאונם ומה אונם שאינו לוקה ומשלם אמר רחמנא ולו תהיה לאשה מוציא שם רע לא כל שכן ולמה ענין לאונם אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאחריו ומוציא שם רע מאונם נמי לא גמר דאיכא למיפך מה לאונם שכן עשה מעשה אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע שהרי אשתו היא למה נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאונם ואם אינו ענין לפניו דמוציא שם רע תנהו ענין לאחריו ידידיה דלא לקי אין הכי נמי ואתי אונם וגמר מיניה במאי גמר מיניה⁸ אי בקל וחומר אי במה מצינו איכא למיפך⁹ (בדפריקין) מה למוציא שם רע שכן לא עשה מעשה אלא אמר רבא¹⁰ כל ימיו בעמוד והחזר וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזר א"ל רב פפא לרבא והא לא דמי לאויה¹¹ ללא דחסימה א"ל משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מוגרע גרע אי הכי לאו שניתק לעשה נמי לימא משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מוגרע גרע א"ל ההוא לנתוקי לאו הוא דאתא הניחא למאן דאמר¹² ביטולו ולא ביטולו אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר מדי

אמרו לו. אחרים ששמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיו אמרת דבר זה: אמר להם לא. חזר צו: כשיצא וסניא. מצינו כתוב לא תעשה שקדמו עשה ותנינן עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה: פנינא הכא אל המקדש טמא. קא חשיב ליה צאלו הן הלוקין: משום

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

טו.

עין משפט נר מצוה

בב א מ"י פ"א מהל' נערה ה' ז סג' עשין מ טע"ט פ"ה ע"י קעו ספ"ג ג: ב [מ"י פ"ה מהל' נערה הלכה ד:]

רבינו חננאל

בגן וישלחו מן המחנה כל צרוע וגו' הרי עשה אל מחזיר למחנה ושלחום ולא יטמאו את מחניהם הרי לא תעשה ולוקין עליו. וקשיא ליה לר' יוחנן אי הכי אמאי גביא אונם שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר ואינו לוקה אמאי אינו לוקה לא תעשה שקדמו עשה הוא שנאמר ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שאלה כל ימיו. ובא עולא לפרך כי זה לא תעשה שניתק לעשה הוא דהא ולו תהיה לאשה דכתב באונם אינו צריך לפניו דגמר ממוציא שם רע לא לאחוריו הוא דאתא שאם יגרש יחזור ויקחנה ולו תהיה לאשה לסיפך לא לקי. פירש בקונטרס הכי אונם ממוציא שם רע לא גמר דאיכא למיפך כ"י. אלא לא היה צריך למכתב ולו תהיה לאשה במוציא שם רע שהרי כבר אשתו היא למה נאמר ללמד שאם גירש מוציא שם רע אחרי שלקה ונעש אינו לוקה אלא מחזירה בעל כרחו ודיו וגמר אונם ממוציא שם רע שמחזיר ואינו לוקה. ודחי' איכא למיפך מה למוציא שם רע שכן לא עשה מעשה תאמר באונם ששעה מעשה ופירק רבא למה אונם אינו לוקה משום דכל ימיו בעמוד והחזר קאי ומיתקן (דלאו) [נלאו] שבו וכן א"ר יוחנן. ואקשינן והא לא דמי לאו שקדמו עשה דמי לאו דחסימה. ומתמהוין משום דכתב עשה יתירא גרע ליה. ואקשי' אי הכי לאו שניתק לעשה נמי נימא הכי משום דכתב ביה גבי גזר לא תותירו ממנו עד בקר והדר כתב והותרו ממנו עד בקר באש תשרפו ומגרע גרע. ופרקינן האי והותרו ממנו עד בקר לתקניה ללאיה. הוא דאתא. כלומר אם עבר והותרו וישרפו בבקר ודיו. ואמרין הא ניחא למאן דתיב כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה קיים עשה שבה פטור לא קיים עשה שבה פטור לא קיים חייב⁶ היינו דאיכא למימר לתקניה לאוי הוא דאתא. אלא למאן דהני ביטול חייב בגון שהאכיל הותרו לכיבוי הוא דחייב דהא לא אפשר למישרפה אבל³ הכא אם הותרו כמות שהוא א"ע"פ שלא שרפו אינו חייב מאי איכא למימר ופרקינן

תנינא הבא למקדש טמא. לוקה משום דלא הו' לאו הנימק לעשה משום דאיכא תרי לאוין ולא עקר חד עשה תרי לאוין וי"ל דלא דמי דשאי התם דתרי לאוין סמוכי להדדי לא יחליפנו ולא ימיר אותו אצל הכל דלין סמוכים אי איתא דלא קדמו עשה הו' ניתק⁵: **אם** כהן הוא לוקה ואינו מחזיר. וליכא למימר⁶ דלמי עשה ודמי לא תעשה⁷ ועשה שאינו שזה ככל דהא אי אמרה לא צעניא ליה ליכא עשה כלל: ב"י ימיו בעמוד והחזר קאי. פירש בקונטרס דקאי אלא יוכל לשלחה כל ימיו שילוח שלא יאכל כל ימיו וצ"פ עשרה יוחסין (קדושין דף ע"ח). פירש דקאי אלו תהיה לאשה דלעיל דהכי קאמר תהיה לאשה כל ימיו כלומר שכל ימיו הוא בלו תהיה לאשה צעמוד והחזר:

הניחא כמאן דתני בש"י ואלא פירש בקונטרס דקאי לשינויא דרשב"א דכל ימיו צעמוד והחזר ויש לו תקנה בהחזרה שאין מצטל העשה אלא אם כן הדירה דאו אינו יכול לומר עדיין אשכחא אלא למאן דמי קיימו⁸ מאי איכא למימר דכולי שמעתתא פירש הקונט' דקיימו היינו כשמהירין אותו צ"ד לקיים העשה הוא מקיימו וקשה דאם כן מאי פריך דלמאן דאמר קיימו ולא קיימו אינו כל ימיו צעמוד והחזר הא שפיר משכחת לה דהוי צעמוד והחזר כל כמה דלא צא לצ"ד לך נראה דלא מיקרי קיימו אלא

אמרו לו. אחרים ששמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיו אמרת דבר זה: אמר להם לא. חזר צו: כשיצא וסניא. מצינו כתוב לא תעשה שקדמו עשה ותנינן עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה: פנינא הכא אל המקדש טמא. קא חשיב ליה צאלו הן הלוקין: משום אמרו לו אמרת אמר להו לא אמר רבה האלהים אמרה וכתובא ותנינא כתיבא וישלחו מן המחנה [וגו']² ולא יטמאו את מחניהם תנינא הבא למקדש טמא אלא מאי טעמא קא הדר ביה משום דקשיא ליה אונם דתניא⁶ אונם שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אמאי לא תעשה שקדמו עשה הוא ולילקי אמר עולא לא יאמר לו תהיה לאשה באונם וליגמר ממוציא שם רע ומה ממוציא שם רע שלא עשה מעשה אמר רחמנא וז"ל תהיה לאשה אונם לא כל שכן⁷ (למה נאמר) אם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו שאם גירש יחזיר ואכתי אונם ממוציא שם רע לא גמר דאיכא למיפך מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע וליגמר מאונם ומה אונם שאינו לוקה ומשלם אמר רחמנא ולו תהיה לאשה מוציא שם רע לא כל שכן ולמה ענין לאונם אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאחריו ומוציא שם רע מאונם נמי לא גמר דאיכא למיפך מה לאונם שכן עשה מעשה אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע שהרי אשתו היא למה נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאונם ואם אינו ענין לפניו דמוציא שם רע תנהו ענין לאחריו ידידיה דלא לקי אין הכי נמי ואתי אונם וגמר מיניה במאי גמר מיניה⁸ אי בקל וחומר אי במה מצינו איכא למיפך⁹ (בדפריקין) מה למוציא שם רע שכן לא עשה מעשה אלא אמר רבא¹⁰ כל ימיו בעמוד והחזר וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזר א"ל רב פפא לרבא והא לא דמי לאויה¹¹ ללא דחסימה א"ל משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מוגרע גרע אי הכי לאו שניתק לעשה נמי לימא משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מוגרע גרע א"ל ההוא לנתוקי לאו הוא דאתא הניחא למאן דאמר¹² ביטולו ולא ביטולו אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר מדי

אמרו לו. אחרים ששמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיו אמרת דבר זה: אמר להם לא. חזר צו: כשיצא וסניא. מצינו כתוב לא תעשה שקדמו עשה ותנינן עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה: פנינא הכא אל המקדש טמא. קא חשיב ליה צאלו הן הלוקין: משום אמרו לו אמרת אמר להו לא אמר רבה האלהים אמרה וכתובא ותנינא כתיבא וישלחו מן המחנה [וגו']² ולא יטמאו את מחניהם תנינא הבא למקדש טמא אלא מאי טעמא קא הדר ביה משום דקשיא ליה אונם דתניא⁶ אונם שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אמאי לא תעשה שקדמו עשה הוא ולילקי אמר עולא לא יאמר לו תהיה לאשה באונם וליגמר ממוציא שם רע ומה ממוציא שם רע שלא עשה מעשה אמר רחמנא וז"ל תהיה לאשה אונם לא כל שכן⁷ (למה נאמר) אם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו שאם גירש יחזיר ואכתי אונם ממוציא שם רע לא גמר דאיכא למיפך מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע וליגמר מאונם ומה אונם שאינו לוקה ומשלם אמר רחמנא ולו תהיה לאשה מוציא שם רע לא כל שכן ולמה ענין לאונם אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאחריו ומוציא שם רע מאונם נמי לא גמר דאיכא למיפך מה לאונם שכן עשה מעשה אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע שהרי אשתו היא למה נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאונם ואם אינו ענין לפניו דמוציא שם רע תנהו ענין לאחריו ידידיה דלא לקי אין הכי נמי ואתי אונם וגמר מיניה במאי גמר מיניה⁸ אי בקל וחומר אי במה מצינו איכא למיפך⁹ (בדפריקין) מה למוציא שם רע שכן לא עשה מעשה אלא אמר רבא¹⁰ כל ימיו בעמוד והחזר וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזר א"ל רב פפא לרבא והא לא דמי לאויה¹¹ ללא דחסימה א"ל משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מוגרע גרע אי הכי לאו שניתק לעשה נמי לימא משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מוגרע גרע א"ל ההוא לנתוקי לאו הוא דאתא הניחא למאן דאמר¹² ביטולו ולא ביטולו אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר מדי

(א) גירסת רבינו בכל הסוגיא להיפך מגירסת רש"י ועי' רמב"ן ורשב"א: (ב) כ"ה גם בערוך ערך קס אבל נראה למאור דע"ס הוא וי"ל אצל הניחא את העומר. ועי' רמב"ם בפי' המשנה ובחיבורו שמפרש דאיכא בינייהו אם לא יעיל בידים רק ממלא ע"ס: (ג) כ"ה גם בערוך ערך קס אבל נראה למאור דע"ס הוא וי"ל אצל הניחא את העומר. ועי' רמב"ם בפי' המשנה ובחיבורו שמפרש דאיכא בינייהו אם לא יעיל בידים רק ממלא ע"ס: